

Μετακινήσεις ανθρώπων και ζώων στα πλαίσια του ημι-νομαδισμού (Σοφία Μπούμπα, Εκπαιδευτικός- Λαογράφος)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Οι Δ. Ψυχογιός και Γ. Παπαπέτρου (1984) υποστήριξαν ότι ο «οικολογικός» καταναγκασμός καθώς και οι κοινωνικο-οικονομικο-πολιτικές συνθήκες κατά την περίοδο της οθωμανικής αυτοκρατορίας ευθύνονται για την μορφή που έλαβε η νομαδική κτηνοτροφία κατά τους πρόσφατους αιώνες. Εντόπισαν ως καθοριστικό παράγοντα μετασχηματισμού της «παραδοσιακής» κτηνοτροφίας στη μεταβατική την ύπαρξη μεγάλων κοπαδιών, τα οποία καθιστούσαν αδύνατη την εκτροφή τους σε έναν τόπο. (Την εποχή εκείνη δεν υπήρχε δυνατότητα για ενσταβλισμένη κτηνοτροφία. Δεν υπήρχαν μόνιμες σταβλικές εγκαταστάσεις και δεν υπήρχαν ζωοτροφές).

Κατά τον Ε. Αλεξάκη (2009), αναπτύχθηκαν τρεις τρόποι ημινομαδικής μετακίνησης των κτηνοτρόφων και των κοπαδιών τους:

α) *transhumance directe* ή *normale* (ευθύς ή κανονικός ημινομαδισμός) [37], όπου η μετακίνηση των κτηνοτρόφων γίνεται από τα πεδινό χωριό προς τα ορεινά

β) *transhumance inverse* (αντίστροφος ημινομαδισμός), όπου η μετακίνησή τους έχει αφετηρία το ορεινό χωριό με τερματισμό στα πεδινά (τα χειμαδιά)

γ) μικτός ημινομαδισμός, όταν πρόκειται για χωριό στους πρόποδες του βουνού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι κτηνοτρόφοι να μετακινούνται και προς τα ορεινά (το καλοκαίρι) και προς τα πεδινά (το χειμώνα).

Οι μετακινήσεις των Βλάχων κτηνοτρόφων της Β. Πίνδου πραγματοποιούνταν δυο φορές τον χρόνο είτε προς τις παράκτιες περιοχές της Ηπείρου (πιο σπάνια), είτε προς την Θεσσαλία ή Μακεδονία. Οι Βλάχοι της Β. Πίνδου μετακινούνταν από τα ορεινά προς τα πεδινά (χειμαδιά) το φθινόπωρο, κι από τα πεδινά προς τα ορεινά, «τα ψηλώματα» την άνοιξη. Το μισό χρόνο έμεναν και δραστηριοποιούνταν στα ορεινά και τον άλλο μισό στα πεδινά. Στην κυριολεξία μικρός αριθμός κτηνοτρόφων ξεχειμάζει στον κάμπο. Η πλειοψηφία των μετακινούμενων κτηνοτρόφων ξεχειμάζει σε λοφοσειρές ή στους πρόποδες βουνών. «Είναι χαρακτηριστική η απουσία ζώων από τους κάμπους της Θεσσαλίας (Λάρισα, Τρίκαλα, Καρδίτσα)» (Ψυχογιός & Παπαπέτρου, 1984, σ. 17).

Επειδή μέχρι τη δεκαετία του 1960-1970 η μαζική αυτή μετακίνηση γινόταν αποκλειστικά με τα πόδια και διαρκούσε αρκετές μέρες, αναλόγως των καιρικών συνθηκών, ήταν απαραίτητες οι ενδιάμεσες στάσεις και η διανυκτέρευση στα

κονάκια που ήταν προσωρινά καταλύματα [38].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

37. Οι Δ. Ψυχογιός & Γ. Παπαπέτρου (1984) πολύ εύστοχα παρατηρούν ότι η ορολογία αυτή περί της ημινομαδικής κτηνοτροφίας σαφώς έχει προέλθει από πεδινή οπτική, αφού θεωρεί ως «κανονικό» τον ημινομαδισμό που έχει ως μόνιμη βάση τον κάμπο. Υποστηρίζουν ότι για τα ελληνικά δεδομένα μόνιμη κατοικία θεωρούσαν οι ημινομάδες κτηνοτρόφοι τον ορεινό χώρο, κι όχι τον κάμπο. Περί ετυμολογίας του όρου transhumance βλ. «Κτηνοτρόφοι στην Κωπαίδα: Διευθέτηση χώρων, διαχείριση κοπαδιών, συγκρότηση ταυτοτήτων» των Ακοβιτσιώτη-Hameau & Οικονόμου (2010, σσ. 10-11).
38. «Στη μεσαιωνική ελληνική η λέξη κονάκιν, γνωστή και στα τουρκικά ως konak, σημαίνει κατοικία, κατάλυμα. (...) Καταγράφεται επίσης το ρήμα κονεύω, που σημαίνει προσωρινή διαμονή ή στάθμευση σε ορισμένο μέρος (...). Με την έννοια αυτή δεν κονεύουν κάπου μόνο οι άνθρωποι, αλλά και τα ποίμνιά τους προς διανυκτέρευση.» (Γκόλιας, 2004, σ. 26).